

УКРАЇНА

**ЧЕРНІГІВСЬКА РАЙОННА РАДА
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Р І Ш Е Н Н Я

(тридцять сьома сесія восьмого скликання)

09 липня 2026 року
м. Чернігів

Про звернення депутатів Чернігівської
районної ради Чернігівської області
до Міністерства економіки, довкілля та
сільського господарства України

Керуючись частиною 2 статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», районна рада **в и р і ш и л а**:

1. Підтримати Звернення депутатів Чернігівської районної ради Чернігівської області до Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України «Про пропозицію із залучення додаткових інвестиційних ресурсів в економіку України через криптофінансові інструменти» (Звернення додається).
2. Направити Звернення до Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України.
3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію районної ради з питань бюджету, інвестицій та соціально – економічного розвитку Чернігівської районної ради Чернігівської області.

Голова районної ради

Т.С.Кузнецова- Молодчая

Звернення

**депутатів Чернігівської районної ради Чернігівської області
до Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України
щодо розгляду пропозиції із залучення додаткових інвестиційних ресурсів в
економіку України через криптофінансові інструменти**

Ми, депутати Чернігівської районної ради Чернігівської області, усвідомлюючи складність економічної ситуації в державі в умовах тривалого військового протистояння, необхідність забезпечення післявоєнного відновлення України та формування передумов для сталого економічного розвитку, звертаємося до Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України з проханням розглянути пропозицію щодо можливості залучення додаткових інвестиційних ресурсів в економіку України шляхом використання сучасних криптофінансових інструментів.

Світова фінансова система сьогодні перебуває у стані глибокої трансформації, одним із ключових проявів якої є стрімкий розвиток ринку криптовалют та блокчейн-технологій. У багатьох країнах світу цифрові фінансові інструменти вже використовуються як механізми залучення капіталу, спрощення транскордонного руху фінансових ресурсів та розвитку інвестиційної діяльності.

На розгляд Міністерства пропонується концепція криптофінансового інструменту з робочою назвою «UA-Grain», що передбачає використання механізмів блокчейн-технологій та смарт-контрактів для залучення інвестиційних ресурсів у виробничі галузі економіки України, насамперед у сільське господарство.

Відповідно до попередніх розрахунків, реалізація зазначеного механізму потенційно може сприяти залученню значного додаткового обсягу фінансових ресурсів в економіку держави, зокрема для забезпечення виробничих потреб аграрного сектору, стимулювання збільшення обсягів виробництва та формування додаткової доданої вартості.

Водночас запропонована концепція не розглядається як завершений механізм, а потребує подальшого комплексного міждисциплінарного

опрацювання за участі економістів, юристів, фахівців у сфері ІТ-технологій, криптографії, фінансового моніторингу та аграрного сектору.

Зазначена пропозиція була сформована на базі наукових напрацювань депутата Чернігівської районної ради Шкильова Дмитра Дмитровича та підготовлена з метою пошуку додаткових сучасних інструментів підтримки економіки України в умовах обмеженості традиційних джерел фінансування.

Враховуючи викладене, просимо Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України:

1. Ретельно вивчити надану пропозицію щодо можливості використання криптофінансового інструменту «UA-Grain» як механізму залучення додаткових інвестиційних ресурсів в економіку України (обґрунтування концепції щодо залучення додаткових інвестиційних ресурсів в економіку України через криптофінансовий інструмент «UA-Grain» додається).
2. Надати офіційну позицію щодо можливості практичного впровадження або подальшого опрацювання запропонованого механізму на державному рівні.
3. У разі зацікавленості, розглянути можливість організації фахового обговорення за участі представників профільних органів державної влади, наукової спільноти та експертного середовища.

Також повідомляємо, що за необхідності депутати Чернігівської районної ради готові надати додаткові матеріали, більш детальні економічні розрахунки, наукові обґрунтування та пояснення щодо окремих аспектів запропонованої концепції.

Сподіваємося на конструктивний розгляд порушеного питання та підтримку ініціатив, спрямованих на пошук нових механізмів зміцнення економіки України, подолання наслідків економічної кризи та забезпечення довгострокового сталого розвитку держави.

Прийнято на тридцять сьомій сесії
Чернігівської районної ради
восьмого скликання
09 липня 2026 року

Обґрунтування концепції щодо залучення додаткових інвестиційних ресурсів в економіку України через криптофінансовий інструмент «UA-Grain»

Загальносвітові процеси розвитку системи фінансових відносин супроводжуються трансформацією ролі та функцій учасників цих відносин. Можливо, найбільш знаковим проявом такої трансформації є становлення та розвиток ринку криптовалют. Специфіка відносин на даному ринку вказує на:

- подальше посилення проявів глобалізації – кордони та юрисдикції стають дедалі менш значимим фактором для переміщення фінансових ресурсів;
- розширення автономії власників фінансових ресурсів в управлінні ними – ринок криптовалют пропонує інструменти, котрі мають потенціал обертання поза системою традиційних фінансових посередників та поза контролем урядів.

При цьому, перебудова системи фінансових відносин під впливом розвитку ринку криптовалют є зовнішнім фактором для кожної окремої країни. Іншими словами – трансформація системи фінансових відносин на глобальному рівні вже відбулася, до місцевих акторів, в т.ч. урядів, стоїть лише питання реакції – як саме вони намагатимуться скористатися з можливостей або протидіяти ризикам, що актуалізувалися в нових реаліях.

Даний документ містить концепт реалізації можливостей залучення додаткового обсягу інвестиційних ресурсів засобами ринку криптовалют у обсязі значимому на рівні національної економіки України.

Пропонується запровадити в обіг ринку криптовалют специфічний криптофінансовий інструмент з робочою назвою UA-Grain, що за попередньою оцінкою дозволило б залучити в економіку додатковий капітал на рівні близько 59,2 млрд. грн.

Втілення концепту UA-Grain потребує проведення додаткових міждисциплінарних науково-практичних розробок за напрямками, визначеними наприкінці даного документу.

1. Опис проблеми, на вирішення котрої спрямована пропозиція

Вітчизняна економіка функціонує в стані перманентного дефіциту інвестиційних ресурсів. Лише за період 2017-2023 років капіталоємність ВВП

України (як відношення вартості пасивів підприємств до обсягу ВВП) знизилася на 14% при тому, що частка обігових зобов'язань тобто переважно внутрішнього взаємокредитування виробників за той самий період зросла з 50% до 54%.

Структура пасивів підприємств засвідчує зниження і без того надзвичайно низького потенціалу вітчизняної фінансової системи в стимулюванні економічного розвитку. Якщо у 2017 році загальний обсяг вимог банківської системи становив 8% обсягу пасивів українських суб'єктів господарювання, то у 2023 році – вже 4%. Показник кредитування економіки знизився не тільки у відносному обрахунку, але і за абсолютним значенням,

При чому виявлена динаміка капіталоємності та частки банківських ресурсів в економіці не є виключно наслідком подій початку 2022 року. Капіталоємність ВВП протягом 2018-2023 лише у 2022 році набула значення вищого за рівень 2017 року, що обумовлено передусім економічним шоком початку війни з відповідним зниженням ВВП, а не зростанням обсягу капіталу підприємств. Обсяг вимог банків до нефінансових корпорацій – резидентів протягом 2017-2023 років коливався на рівні 670-785 млрд. грн.

Можливість залучення капіталу в діяльність вітчизняних підприємств із закордонних джерел залишалася перманентно закритою. Зарубіжні фінансово-посередницькі структури в силу різноманітних причин не проявляли достатньої зацікавленості в розміщенні акумульованого обсягу фінансових ресурсів в українській економіці. З початком повномасштабного військового протистояння ситуація лише погіршилася.

Окреслені тенденції призвели до:

- вимушеної потреби вітчизняних підприємств обмежуватися власним капіталом в плані фінансування своїх діяльності і розвитку;
- концентрації фінансових ресурсів, навіть довгострокових, на потребах забезпечення поточної діяльності;
- наростання обсягів комерційного кредитування, незважаючи на усі недоліки та ризики такого джерела, адже воно по суті стало єдиною доступним засобом виживання суб'єктів господарювання в умовах недієздатності фінансової системи;
- трансформації структури вітчизняної економіки з поступовим зростанням частки невиробничих видів діяльності, для котрих характерна менше тривалість фінансового циклу.

Описані особливості формування капіталу підприємств України накладають серйозні обмеження на можливості розвитку економіки взагалі, та

видів діяльності з тривалим виробничим і фінансовим циклом зокрема. Очевидною для України є потреба залучення додаткових обсягів фінансових ресурсів з зовнішніх джерел для створення базису розвитку економіки.

Оскільки ринок криптовалют засвідчує спрощені можливості транскордонного переміщення капіталу при одночасному уникненні потреби залучення значної кількості посередників для такого переміщення (аж до можливості прямої взаємодії реципієнтів інвестиційних ресурсів з широкими масами індивідуальних інвесторів), то доцільною є розробка рекомендацій щодо залучення капіталу в економіку України через механізми даного ринку.

2. Концептуальні особливості криптофінансового інструменту «UA-Grain» як засобу залучення додаткового капіталу в економіку України

Обґрунтування концепції криптофінансового інструменту UA-Grain здійснювалося з дотриманням наступного переліку принципів:

- 1) ***Забезпечення інвестиційного характеру використання залучених коштів***, тобто їх спрямування у господарську діяльність виробничих підприємств як базової ланки створення доданої вартості. Даний принцип обумовлений самою метою запровадження криптофінансового інструменту.
- 2) ***Балансу інтересів власників фінансових ресурсів (інвесторів) та реципієнтів***. Останній вбачався в одночасних:
 - а. мінімізації впливу на структуру власності підприємств-реципієнтів, що особливо важливо з погляду зацікавленості власників вітчизняного бізнесу, котрі довгі роки розвивали підприємства практично за власний рахунок та не готові ділитися управлінням;
 - б. забезпеченням прийнятно високих рівнів очікуваної прибутковості, ліквідності та впевненості в збереженні коштів для інвесторів.Даний принцип витікає з аналізу емпіричних даних про функціонування ринку криптовалют, поведінку цінності та мотиви його учасників.
- 3) ***Об'єктивної обґрунтованості обсягів та строків залучення коштів***, що забезпечувалося через ідентифікацію виробничої потреби, оцінку її обсягу та терміну фінансового циклу, тобто повернення коштів. Даний принцип встановлює обґрунтовані межі використання криптоінструменту, іншими словами – визначає орієнтири внутрішньої дисципліни реципієнтів у запиті інвестиційних ресурсів.

Огляд вітчизняної економіки (як множини потенційних реципієнтів додаткових інвестиційних ресурсів) через призму встановлених принципів вказує на доцільність, принаймні для першого пілотного проєкту залучення коштів через ринок криптовалют, зупинитися на галузі сільського господарства. Саме дана галузь відповідає критерію відомості України серед широкого загалу як постачальника рослинницької продукції на світові ринки, що сприятиме впевненості інвесторів у потенціалі збереження вкладених коштів та забезпечення необхідної норми прибутковості.

Узгодження досвіду функціонування ринку криптовалют, зокрема як середовища здійснення ризикових потенційно високоприбуткових фінансових інвестицій, з вітчизняною практикою дозволило окреслити наступний перелік характеристик криптоінструменту UA-Grain (див. табл. 1).

Успішне запровадження пропонованого криптофінансового інструменту UA-Grain дозволить реалізувати потенціал ринку криптовалют в стимулюванні розвитку вітчизняної економіки, зокрема:

- Покрити непрофінансовані потреби збільшення виробництва сільськогосподарських підприємств України;
- Сформувати певний фонд ресурсів для фінансування інших галузей за рахунок встановлення з часом правила про відрахування частки залучених ресурсів в даний фонд;
- Поширити практику подібних інструментів на інші галузі економіки України;
- Сформувати позитивний імідж країни як реципієнта інвестиційних ресурсів.

Таблиця 1

*Попереднє бачення дизайну криптоінструменту залучення додаткових
фінансових ресурсів в оборот підприємств України*

№	Характеристики	Значення
1	UA-Grain – сутність інструменту	Форвардне зобов'язання у вигляді смарт-контракту з постачання певної кількості зерна або насіння олійних культур
2	Емітент (продавець UA-Grain)	Держава в особі визначеного кола урядових установ АБО Окремі, досить потужні з погляду позитивного міжнародного іміджу, приватні структури АБО Потужні цільові об'єднання приватних суб'єктів - виробників рослинницької продукції
3	Інвестори – покупці UA-Grain на первинному ринку	Агресивні та помірно агресивні первинні фінансові інвестори з очікуванням подальшого продажу права вимоги до реальних покупців товару (зерна або насіння олійних культур)
4	Інвестори – кінцеві покупці UA-Grain на вторинному ринку	Суб'єкти, що представляють інтереси споживачів зерна або насіння олійних культур
5	Реципієнти інвестиційних ресурсів – зобов'язана сторона з постачання зерна або насіння олійних культур	Українські підприємства сільського господарства – виробники зерна або насіння олійних культур
6	Термін обігу	Рік
7	Особливості блокчейну	Бажано відомий існуючий блокчейн з підтримкою обігу смарт-контрактів АБО Нативний (спеціалізований саме на даному криптоінструменті) блокчейн
8	Процедура емісії	ІСО з активним вторинним ринком
9	Обсяг емісії	Обґрунтована, непрофінансована за рахунок інших джерел, потреба в фінансуванні нарощення виробництва продукції (зерна або насіння олійних культур)

3. Оцінка змісту та потенційного обсягу потреби в додаткових фінансових ресурсах, залучених з використанням UA-Grain

Логіка запропонованого залучення у вітчизняну економіку додаткових обсягів фінансових ресурсів з використанням UA-Grain обумовлює потребу ідентифікації та оцінки обсягу недостатньо профінансованих інвестиційних потреб вітчизняних сільськогосподарських підприємств.

Найбільш очевидним на даний час дефіцитом у галузі слід вважати мінеральні добрива. З початку 2022 року обсяги внесення добрив вітчизняними аграріями суттєво скоротилися. Якщо під урожай основних культур (пшениця, кукурудза та соняшник) 2021 року було внесено в середньому по 72,2, 14,1 та 18,5 кг/га (в перерахунку на діючу речовину) відповідно азотних, фосфатних та калійних добрив, то обсяги внесення під урожай 2024 року були значно скромнішими (48,4, 7,9 та 10,0 кг/га відповідно). Оскільки вкладення у мінеральні добрива значною мірою визначають обсяг майбутнього урожаю, то для обрахунку обсягу емісії UA-Grain та потенційних наслідків освоєння додатково залучених коштів було розглянуто саме забезпечення аграріїв добривами.

В табл. 2 відображено потенційні результати операції на прикладі даних про вирощування соняшнику (при потребі даний підхід можна застосувати для інших культур).

Показники табл. 2 засвідчують потенційно високу ефективність додаткового фінансування сільськогосподарської галузі України на основі емісії та обігу криптофінансового інструменту UA-Grain. Обсяг додаткового доходу виробників очікувано перевищуватиме суму потреби в коштах (обґрунтовану для даного розрахунку суму емісії UA-Grain) на 172,6% у гривневому вираженні. Таке співвідношення дозволило б не тільки покрити витрати на обслуговування обігу криптоінструменту, але і забезпечити високу норму прибутку первинним інвесторам, формування обґрунтованого обсягу резерву (на випадок неспроможності окремих реципієнтів виконати зобов'язання з поставки) та деякий рівень відрахувань у фонд економічного розвитку країни.

Таблиця 2

Оцінка результату спрямування коштів від емісії UA-Grain на внесення додаткових обсягів мінеральних добрив для вирощування соняшнику*

№	Показники	Фактичні рівні		Оцінка			Ціна, грн./т.
		2021 р.	2024 р.	цільове значення	збільшення		
					од.	млн. грн.	
1	Посівна площа, тис. га	6665,1	5028,2	5028,2	0	-	-
2	Внесення фосфатних добрив, кгP ₂ O ₅ /га	15,4	7,5	15,4	7,9	-	-
3	Внесення калійних добрив, кгK ₂ O/га	20,6	9,8	20,6	10,8	-	-
4	Внесення азотних добрив, кгN/га	45,6	28,0	45,6	17,6	-	-
5	Внесення азотних, фосфатних та калійних добрив в перерахунку на NPK 16-16-16, всього, тис.т	641,5	235,7	484,0	248,3	6901,8	27800
6	Компенсація браку калію в складі NPK - внесення калійних добрив в перерахунку на калійну сіль 62%, всього, тис.т	55,9	18,7	42,2	23,5	2351,9	100000
7	Компенсація браку азоту в складі NPK - внесення азотних добрив в перерахунку на селітру 34%, всього, тис.т	592,0	303,2	446,6	143,5	4690,9	32700
8	Всього додаткові потреби, млн.грн.	-	-	-	-	13944,6	-
9	Урожайність, ц/га	24,6	21,8	24,6	2,8	-	-
10	Валовий збір, тис.т.	16396,1	10961,5	12369,4	1407,9	38013,2	27000

* – розраховано та складено за даними Держстату (Банк даних: website. URL: <https://stat.gov.ua/uk/explorer?md5=f17494bbafb86f4c7303daded9638736>)

Загальний обсяг фінансування потреби доведення рівня внесення мінеральних добрив під основні культури рослинництва (пшениця, кукурудза та соняшник) до рівня 2021 року, розрахований за тією ж методикою, що використана в табл.2, – тобто доцільний обсяг емісії UA-Grain становить близько 59,2 млрд. грн. при очікуваному загальному додатковому доході на рівні 104,2 млрд. грн. що на 76,1 % вище.

4. Загальний спрощений опис концепції UA-Grain (на прикладі аграрного ринку України)

Етапи функціонування UA-Grain:

1. Встановлення обсягу фінансових ресурсів, котрі надаватимуться на початку сезону під зобов'язання поставки одиниці зернової продукції у визначений пункт в кінці сезону, тобто ціни прийняття с/г підприємством зобов'язання щодо майбутньої поставки зернової продукції.
2. Збір заявок с/г виробників – майбутніх реципієнтів додаткових фінансових ресурсів на обсяг зобов'язань майбутньої поставки, котрі вони готові прийняти.
3. «Підписка» на UA-Grain серед її покупців на первинному ринку.
4. Емісія та реалізація UA-Grain її покупцям на первинному ринку.
5. Розподіл сформованого фонду коштів серед реципієнтів під зобов'язання з поставки продукції.
6. Обіг UA-Grain на вільному ринку протягом сезону / Освоєння коштів реципієнтами протягом сезону, одержання додаткового урожаю.
7. Придбання UA-Grain кінцевим покупцем – особою, зацікавленою в одержанні зернової продукції.
8. Звернення кінцевого покупця UA-Grain до емітента.
9. Звернення емітента до вітчизняного реципієнта додаткових фінансових ресурсів (тобто зобов'язаного с/г підприємства).
10. Погашення UA-Grain фактичною поставкою зернової продукції реципієнтом кінцевому держателю UA-Grain у визначеному пункті під контролем емітента UA-Grain.

По суті UA-Grain є деяким аналогом аграрних розписок, але з тією різницею, що орієнтований на зовнішні для національної економіки України джерела додаткових фінансових ресурсів.

Смисл використання саме криптовалютної форми емісії та обігу UA-Grain в тому щоб одночасно:

- максимально скоротити ланцюжок посередників між іноземними заощадженнями та вітчизняними реципієнтами інвестицій;
- мінімізувати вплив технічних і регуляторних бар'єрів на шляху коштів іноземних інвесторів до об'єктів інвестування на території України;
- забезпечити високий рівень ліквідності для інвесторів;
- убезпечити реципієнтів інвестиційних ресурсів від розмивання власності на їх бізнес.

Учасники механізму UA-Grain та їх зацікавленість:

- Емітент UA-Grain (уряд) – збільшення ділової активності в країні, зростання податкових платежів, вивільнення частини наявних фінансових ресурсів для потреб інших галузей;
- Первинний покупець UA-Grain – різниця між ціною придбання UA-Grain на початку сезону та ціною продажу UA-Grain в міру наближення дати погашення поставкою;
- Кінцевий покупець UA-Grain – різниця між ціною UA-Grain та ціною придбання зернової продукції на ринку України;
- С/г підприємство (реципієнт коштів) – різниця урожайності від можливості оплатити додаткові вкладення в бізнес (наприклад, придбання добрив).

5. Потреби доведення концепції UA-Grain до рівня готовності до практичного запровадження

Уточнення практичних аспектів та прогнозів ефективності втілення концепції UA-Grain потребує міждисциплінарних досліджень та опрацювання в таких площинах, як:

- Уточнення обґрунтованої потреби та сценарне прогнозування очікуваного ефекту внесення додаткових обсягів мінеральних добрив – із залученням фахівців агрономічного профілю;
- Обґрунтування варіанту блокчейну для обігу UA-Grain з урахуванням потреб: забезпечення кібербезпеки учасників обігу; оптимізації витрат на створення та супровід функціонування блокчейну – із залучення фахівців з ІТ-технологій та криптографії;

- Аналіз вітчизняної нормативно-правової бази та обґрунтування шляхів та заходів з інтеграції UA-Grain до правового поля, а також урахування міжнародних вимог і домовленостей щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму – із залученням фахівців юридичного профілю;
- Розробка програми популяризації та просування UA-Grain серед широкої світової аудиторії – із залученням фахівців з маркетингу.

*Наукові публікації автора концепції залучення додаткових інвестиційних ресурсів в економіку України через криптофінансовий інструмент «UA-Grain», депутата Чернігівської районної ради восьмого скликання **Шкильова Дмитра Дмитровича** (ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3487-0886>):*

1. Шкильов Д.Д. **Методичні підходи до розробки криптофінансових інструментів** // Проблеми і перспективи економіки та управління, 2026, №1 (45), С. 445-456 : website. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/358256/344163> .

2. Шкильов Д.Д. **Оцінка варіантів розбудови відносин обігу е-гривні в Україні.** Науковий вісник Ужгородського університету (економічні науки). 2025. Вип.1 (65). С. 159-167 URL: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2025.1\(65\).158-166](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2025.1(65).158-166)

3. Шкильов Д.Д., Парубець О.М. **Специфіка відносин валідації базового активу в рамках ринку криптовалют.** Юність науки – 2024: збірник тез доповідей XIV Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 24-26 квітня 2024 р.). – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2024. – С. 110-112. (0,21 ум. друк. арк.). Особистий внесок: ідентифіковано основні ознаки різних традиційних та криптографічних фінансових активів, здійснено їх порівняння за даними ознаками (0,1 ум. друк. арк.).

4. Шкильов Д.Д., Тищенко О.І. **Фінансово-правове регулювання функціонування ринку криптовалют в Україні.** Вісник соціально-економічних досліджень. Одеса, 2024. №1-2 (88-89). С. 114-128. URL: <http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2024/88-89/pdf/114-128.pdf> . (0,93 ум. друк. арк.). Особистий внесок: проведено аналіз та систематизація законодавчого регулювання ринку криптовалют у ЄС, США та Україні (0,8 ум. друк. арк.).

5. Шкильов Д. Д. **Екзистенціальні витоки феномену криптовалют.** Юність науки – 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : збірник тез доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 26-27 квітня 2023 р.). – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. С. 546–547.

6. Шкильов Д.Д., Парубець О.М. **Основні відмінності функціонування валютного ринку та ринку криптовалют.** Юність науки – 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : збірник тез доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 26-27 квітня 2023 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. С. 77-79. (0,18 ум. друк. арк.). Особистий внесок: ідентифіковано відмінності ринку криптовалют та валютного ринку (0,1 ум. друк. арк.).

7. Парубець О.М., Шкильов Д.Д. **Теоретичні аспекти сутності та класифікації ринку криптовалют.** Ефективна економіка. Київ, 2023. №12. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2698/2734> . (0,69 ум. друк. арк.). Особистий внесок: запропоновано поділ ринку криптовалют за роллю учасників в системі обігу криптовалют (0,2 ум. друк. арк.).

8. Парубець О.М., Шкильов Д.Д. **Дослідження сучасного стану та проблем розвитку ринку криптовалют в Україні.** Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття: матеріали IV Міжнародної наукової конференції, м. Вінниця, 16 грудня, 2022 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2022. С. 46-48. (0,15 ум. друк. арк.). Особистий внесок: окреслено ризики функціонування ринку криптовалют (0,05 ум. друк. арк.).

9. Шкильов Д.Д., Парубець О.М. **Проблематика дослідження розвитку ринку криптовалют в сучасних умовах.** Scientific Collection "InterConf", (138): with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference "Science: Development and Factors its Influence" (December 26-28, 2022; Amsterdam, Netherlands) by the SPC "InterConf". Arc Reprints, 2022. Р. 70-73. (0,21 ум. друк. арк.). Особистий внесок: зібрано, опрацьовано та представлено результати аналізу статистичної інформації щодо функціонування ринку криптовалют (0,1 ум. друк. арк.).